

**MILOŠ
URBAN**

**SEDMI
KOSTELÍ**

argo

argo

SEDMI KOSTELÍ

**MILOŠ
URBAN**

**SEDMI
KOSTELÍ**

Gotický román
z Prahy

argo

Všechny osoby v následujícím příběhu jsou až na jednu smyšlené. Naproti tomu všechny budovy, až na jednu, jsou pravé. Instituce jsou bez výjimky románové.

PRAZE

Z nového napětí mezi rozumem a citem, z nového zájmu o subjektivní pocity a psychologii se rodil gotický román... Nejenže se próza do jisté míry vracela ke svým původním romantickým a fantastickým kořenům, ale pojednávala také o vztahu mezi rozumem a imaginací, mezi stálostí a revolucí.

R. Ruland, M. Bradbury

Strašidelný příběh a zobrazení historické události se mohou navzájem osvětlovat a nakonec evokovat prožitek historického dění, vzbudit cit u těch, jimž byla minulost lhostejná.

M. Procházka

Romantický umělec odvrací zrak od sebe a své společnosti a hledí zpátky.

F. Nietzsche

*Mluvím o nynější době.
Nastalo jaro v zimě. Teď sníh ve větvích
se bude snášet jako květy.*

T. S. Eliot

Bylo překrásné jitro na začátku listopadu. Protáhlé babí léto zdržovalo po celý říjen příchod podzimu, až přikvapil první štiplavý mráz, šlehnutí proutku, po němž město ustrnulo úlekem. Není to ani půlrok, co se naposled psaly moderní časy; metropole se ještě dovedla vyrovnat s nadcházející zimou. Světla rychle ubývalo a za nehty zalézal mráz, ale komíny fabrik horce dýchaly a okna domů se rosila bílým světlem. Byly to výpary rozkladu, byl to pot smrtelný. Mejkap nových fasád ani šperky rychlých vozů nezaštěly pravdu holou jako stromy na Karlově náměstí: rok starý, století staré, milénium přestárlé. Každý to měl na očích, mnohý se staženým hrdlem odvracel zrak a poddal se zubům posledního podzimu; trojhlavý pes vtrhl do Prahy a nevybočil z přímé trasy, tři hladové tlamy se vrhaly po všem, co se v pozdní hodině lidstva troufalo pohnout. Rdousily nelítostně.

To bylo loni, pak se vše změnilo. Nadešla doba slitování.

Nízké bílé slunce přelezlo zeď nemocnice a uvízlo v pavučině javorových korun. Pozvolna a jako na truc ohřívalo mrazivý suchý vzduch vonící listím, pro něj nebylo pod nohama vidět chodník. V Kateřinské to nebylo horší než v jiných letech, ale Viničnou zasypala v celé délce šelestivá duna, pod níž se ztratil asfalt i dlažební kostky. Jistota pevné půdy pod nohama byla ta tam, každý krok znamenal dobrodružství bez pevných obrysů, nejasný, neurčitě zlověstný otisk podrážky v červené závěži. Prodírat se zapadanou ulicí však může být nebezpečné; stejně nebezpečné jako procházka po zamrzlé řece.

Ubíral jsem se po větrovském hřebeni směrem ke Karlovu, rozrážel nohama žluté moře a uhýbal před sprškami rozvířeného okru, rumělky, sieny a umbry. Ulice se proměnila v říční koryto s kolmými břehy: špitální zeď po levé ruce a budovy přírodovědy po pravé. Když si cestu v myslí prodloužíte, protnete jí pahorek a překlenete údolí, neomylně vás dovede ke kostelu. Zbožný poutník nezbloudí.

Projela sanitka, hned po ní druhá a až za hodnou chvíli třetí. To nebylo moc. Dřív jsem jich vždycky napočítal víc. Míval jsem uniformu a nechodil tudy pro potěšení. V klidné ulici, jež nikdy neviděla drogy ani falešné peníze, jste si takto mohli ukrátit dlouhou chvíli, aniž by vás někdo načapal. Proč jsem tudy šel teď? Snad ze zvyku, pro radost z procházky po rozbřesku, jenž slibuje vydobýt ze dne víc než cvaknutí vypínače, až na odpoledne padne soumrak. Komu by se chtělo řídit se v kvílící ambulanci Novým Městem a rušit to tiché, výsostné ráno?

Viničná ulice je na tři sta metrů dlouhá a rovná jako šíp, snadno ji přehlédnete z jednoho konce na druhý. Došel jsem asi do poloviny, když jsem si všiml ženy jdoucí kousek cesty přede mnou. Jak to, že jsem ji dosud neviděl? Překvapilo mě to, ulici jsem měl za liduprázdnou. Žena byla malá, cestu vpřed si razila s obtížemi. Přihrbená, ale nijak sešlá, s nakrátko střiženými šedými vlasy, v hnědém kabátě a s hnědou taškou, tou nezbytností starých paní. V obavě, abych ji nevylekal, jsem zvolnil tempo. Nebylo to nutné. Listí jí sice sahalo po kolena, ale vykračovala s udivující rázností.

Brodila se rudozlatou záplavou a co chvíli se podívala vlevo, jako by na zažloutlé omítce zdi hledala červenou značku s názvem ulice či jiný poznávací bod. Nebyla zdejší. Všiml jsem si, že má na nose brýle, které jí skrývají celou vrchní polovinu obličeje. Otočila hlavu vpravo a na okamžik se zastavila, aby otevřenými vraty nahlédla do dvora jedné z budov. V tu chvíli se nad sloupkem vrat přímo nad její hlavou zjevila statná věž kostela svatého Apolináře, se špičatým krovem. Vypadala jako kapuce zlotřilého

mnicha, číhajícího na přespolní poutníky ke kostelu. Už jsem chtěl vykřiknout, abych ji varoval, a pak jsem si uvědomil, že si s mýma očima zahrál tetelivý vzduch.

Žena zaváhala a znovu se dala do kroku, a mou první halucinaci vystrídala druhá. Zazdalo se, že její střevíce šelestící v listí slyším blízko, těsně za zády, nikoli kus cesty před sebou. Věděl jsem, že za mnou nikdo nejde, a přece mi to nedalo a otočil jsem se. V ulici pusto a prázdno. Na zapadané vozovce se černaly stopy po kolech, v prostoru se vznášelo ticho, po odeznění sanitních houkaček ještě hlubší než dřív. Zafoukal vítr a koleje v listí zmizely docela.

Usmál jsem se své nervozitě a chtěl jít dál. Jenže malou ženu nebylo nikde vidět. Musela odbočit do Apolinářské: buď vpravo ke kostelu, anebo vlevo k magistrále. Či se dala rovně a sešla po starých schodech na Albertov? Odvážila by se?

Větrov je hora nevládná, kráska zlomyslná k pošetilcům, kteří v ní našli zalíbení. Vichr prohánějící se Viničnou a Apolinářskou tvořivá na křižovatce vír podobný malému tornádu. Nejednou mi strhl služební čepici a zahnal ji přes plot nebo pod auto, a déšť mě tu pokaždé zastihl v okamžiku, kdy nebylo kam se schovat. Toho rána se oba trapiči toulali jinde, snad na druhé straně údolí, a tak si na mě hora vymyslela něco jiného: kousek před křižovatkou jsem na zapadaném chodníku zakopl, odřel si polobotku a bolestivě se uhodil do palce. Rozhrnul jsem nohou listí, pod ním se objevila dlažba a já jsem spatřil, že je rozbitá. Opracovaný, do čtvercových vzorců poskládaný kámen měl zelenavý nádech a místy úplně chyběl. Z šedavé prsti rašila bílá tráva, vybledlá vzpomínka na léto.

Na rozcestí, u něhož stávala Jedová chýše, zlopověstná hospoda a bájná jantarová hora pražského studentstva i zlodějstva, jsem zabočil doprava a poněkolikáté se nechal překvapit jasnými barvami květin na zahradě apolinářské fary. Kvetou snad na památku zaniklého hostince, skrz plaňkový plot je tu věrně zalévaly generace štamgastů vrávorajících nocí. V květinách se trochu vyznám,

ale nikdy jsem nedovedl spolehlivě rozlišit jiriny od aster. Obdivuji ty i ty. „Vysoké astry, tato poslední souhvězdí zapadajícího léta, tam planuly pestrým svitem.“ Na tuhle větu jsem si toho rána vzpomněl a přijal ji jako náповědu. Nevím, kdo ta slova napsal a kdy jsem je četl, ale to, že se mi připomněla, mě přesvědčilo. Až půjdete kolem Svatého Apolináře, vzpomeňte si, že sršaté květy za plotem jsou astry. Jména jsou zde důležitá.

Od rudých a fialových květů jsem navykle zvedl zrak k mohutným zdem a temným oknům chóru kostela. Přicházíte-li z této strany, Apolinář vás zdrtí svou robustností a přinutí zrychlit krok, neboť ho vidíte příliš zblízka jako nepřístupnou pevnost, jež se nad vámi sklání a hrozí vás rozdrtit některým ze svých nesčetných, a přece přesně spočítaných kamenných kvádrů. Lepší než z východu je pohled od jihu, jen odtud přehlédnete chrám celý. Odtud se jeví světlejší a vlídnější, a teprve když se podíváte z jihovýchodu, abyste měli jasně před očima celou věž, loď i kněžiště, uvidíte kostel tak skvostný, že mu stěží najdete rovna, a to i přesto, že stavba donedávna chátrala.

Šplhal jsem pohledem po opěrných sloupech, přeskakoval zrakem z okna na okno, od tabulek vylívaných olovem k lomeným obloukům a zpátky. Zdivo pod presbyteriem bylo nahlodáno časem, žlutavá omítka přecházela do zelené a při zemi ji pokrýval mech, místy se rozmokváním vydouvala a vytvářela křehké kapsy obývané hmyzem. Na opěracích, kde je kámen holý, se třpytila vlhkost a klikatily se po nich jizvy. Ve spárách mezi hranoly se s lety usadil lišejník, hniloba a černé saze. Viděl jsem pavouky, jak zlákáni teplem vylézají ze škvír na slunce. Na špaletě vysokého okna seděl hnědý šváb. Zřejmě se právě probudil a něco ho nepříjemně zaskočilo.

Kdysi tu byli jiní obyvatelé. Sloupy podpírající zdivo sloužily za nosníky stříšek, zbudovaných ze svázaných klacků, a zpod jejich stínu natahovali své strupaté paže nuzáci, žebrající almužnu na řemeslnících, úřednících a kšeftářích spěchajících na mši. I oni

měli svůj cech a hájili své chatrné příbytky proti přivandrovalcům z venkova, kteří neměli nic. Po žebráckých přístěncích dnes nezůstala stopa, ale samaritánský duch místa přetrval. Kousek pod kostelem stávalo centrum pro drogově závislé – malomocné dvacátého století.

Toho rána tu nikdo nebloumal, všichni se schovali před světlem bodajícím do očí, Apolinářská ulička byla prázdná a tichá. Farníci také žádní, kostel byl zavřený kvůli opravám. Celkem žádná změna, leda na prostranství před betonovou mateřskou školou přes ulici: k soše klečící dívky přibyla socha druhá.

Byla to ta žena, za níž jsem prve šel. V ruce stále svírala hnědou tašku a upírala zrak na stylizovanou představu nevinného dětství. Nejspíš jí něco připomněla, viděl jsem, že pohybuje ústy. Přistoupil jsem blíž, ten neobvyklý výjev člověka hovořícího k soše mě znepokojil, ovšem zcela jsem zapomněl, že už nenosím uniformu. Zvolna jsem došel až k ženě a tiše se zeptal, jak jí můžu pomoci.

Ukázala na sochu a řekla: „To není možné...“

A co? Ta špatná stavba, která se sem nehodí? Anebo instituce, která v ní přebývá? Nejdřív Jedová chýše a nechvalně proslulé vraždy v blízkém okolí, a po demolici, hle jaké osvětlení, mateřská škola. Duch místa se tak snadno nezničí. Avšak udivený výraz v rozšířených očích ženy s brýlemi a taškou neprozrazoval rozhořčení, spíš paniku. Napadlo mě, že je pomatená. Třeba šla k lékaři, možná na psychiatrii, která je odtud co by kamenem dohodil, a zapomněla, kam jde. Zabloudila v neznámých ulicích, zatloulaná do známých vzpomínek. Znovu jsem na ni promluvil, co možná nejlídněji.

„Tohle je jenom socha. Jestli jdete k lékaři a ztratila jste cestu, doprovodím vás.“

„Vy to nevidíte?“ obrátila se na mě, v hlase rozhořčení. „Copak ty květy nepoznáváte?“

Opravdu se pomátla, nyní jsem o tom byl přesvědčen. Nicméně jsem zavadil pohledem o sochu: oprýskaný šedý beton, místo

odpadlé levé ruky rezavý drát. Hlava zmrzačené dívky byla tmavší než tělo, srážela se na ní rosa. Na temeni seděla korunka z květů, živých a jasně žlutých, kterou tu patrně zapomnělo nějaké jiné děvčátko, živé, z masa a kostí.

„Jsou čerstvé,“ řekla malá paní s brýlemi. „Někdo je ráno narthral a uvil do věnce. Do věnečku pro kamennou pannu. Jak to? Co svět světem stojí, tyhle kytky rostou jen na jaře.“

„Na tom nic není,“ uklidňoval jsem ji, „pod kopcem je nějaký ústav, Brožkův, nebo jak se jmenuje, je to genetická zahrada patřící k přírodovědecké fakultě, ta je tady blízko. Možná se jim podařilo vyšlechtit druh, co kvete na podzim.“

Podívala se na mě, jako bych byl blázen já, ne ona. „Tohle? To bych chtěla vidět, k takovému, co to svedl, bych se na kolenou modlila. To kvítí je lék, pane, a vzácný, když si ho dovedete vážit. Jindy než brzy zjara neroste.“

Hlavou mi bleskla vzpomínka na dětství. Chodil jsem s babičkou sbírat žluté kvítky... Med, sirup proti kašli. Ano, babské recepty.

Podíval jsem se blíž. Malá paní poodstoupila, aby mi udělala místo. Zvedl jsem ruce a opatrně sňal věnec z kamenné hlavy. Několikrát jsem jej obrátil v dlaních a nakonec ke kvítkům přičichl. Naráz se mi vybavilo jejich jméno. Podběl.

Ještě jsem držel věneček v dlaních, když se odněkud ozvala rána, kterou vzápětí doprovodil ošklivý, neznělý zvuk kovu. Přišlo to ze vzduchu, z výšky, z povětří. Když se opět rozhostilo ticho, zvedl jsem zrak, květy stále mezi prsty. Malá paní byla pryč, stál jsem před sochou sám. A znovu ten zvuk; nyní se zřetězil a podivnými, nestejnorodými tóny zazvučel do šira. Bim bam, bim bam, ale jinak, než se sluší. Ve věži kostela se houpal zvon a zvonil falešně. Hodinky na mé ruce ukazovaly tři čtvrtě na devět. Strnul jsem leknutím. Kostel je zavřený, a zvoní v něm na mši.

Nejsem hrdina. Z vrátnice nedaleké kliniky jsem zavolal policii. Automaticky jsem vytočil číslo svého bývalého nadřízeného

a v duchu si oddechl, že se neohlásil on, ale jeho zástupce. Hlídka přijela za čtyři minuty, dva muži, které jsem znal. Divoké vyzvání drásalo uši a nepřestávalo.

Dveře postranního vchodu byly pootevřené. Vstoupili jsme. V jediné lodi vládlo šero, špinavá okna presbyteria pouštěla dovnitř šedý kal – i denní světlo tu čekalo na opravu. V lodi nikdo, na oltáři prach, za varhanami stín a pavučiny. Učinili jsme krok do tmy pod kruchtou a po hmatu a ještě více po sluchu, neboť rámus zvonů zde téměř ohlušoval, jsme našli dvířka vedoucí ke schodům do zvonice. Nebylo zamčeno. Za dveřmi čekala černota, na první stupně vzhůru nám posvítil zapalovač jednoho z policistů. Brali jsme schody po třech a brzy byl plamen zbytečný, bílé sluneční paprsky shora ho zcela utlumily.

Konečně jsme stanuli pod lešením velkého zvonu. Hluk byl nesnesitelný, ještě chvíli a všichni tři bychom se vrhli do hlubin z oken věže, jen abychom mu unikli. Pro mračna zvířeného prachu nebylo téměř vidět, navíc nás oslepovalo slunce, které se tu tříštilo do tisíců odrazů na stěnách. Jasně se rýsoval pouze černý stín obrovského pavouka, zmítajícího se na dlouhém vlákně sem a tam. Přízrak...? Loutka na strašení dětí...? Jen člověk – ubohá oběť netvorů noci, k nimž sám náleží. Nešel z něj strach, ale strašné bylo, co s ním udělali. Škubal sebou jako dřevěný maňásek, jednou stál na rukou a křepčil na hudbu zvonu, podruhé lezl po stěnách a potřetí plul vzduchoprázdňem a mrskal se jako ryba na udici. Železné srdce udávalo takt a smýkalo jím sem a tam. Mezi zvonením a nohou oběti se napínal provaz.

Vrhli jsme se k němu, ale setrvačná síla ho opět odhodila na opačnou stranu a nanovo s ním udeřila o stěnu věžní komory. Když lano svým živým kyvadlem švihlo opět k nám, popadli jsme nešťastníka za paže a drželi, dokud se rozbušené srdce zvonu neuklidnilo. Naposledy s ním zaškubalo, doprava, doleva, a my jsme se pomalu zhoupli s ním jako rybáři na vlnách. Pak se zvon zastavil. Bolely uši, hlava, celé tělo.

Policisté ho drželi v náruči a já jsem přežil provaz. Zkrvavená hlava se kývala v úrovni našich prsou, oči byly pevně zavřené, pleť sinavá. Jen ústa svědčila o životě, vydávala slabé sténání. Opatrně jsme ho položili na podlahu. Byl v bezvědomí. Když jsem se ujistil, že dýchá, opatrně jsem prohmatal tělo a zběžně prohlédl břicho, zda nenajdu zlověstné podlitiny. Vypadalo to na potlučená, možná i polámaná žebra a nejspíš na otřes mozku, jak jím zvon nemilosrdně tloukl o kamenné zdi, ale beznadějný případ to očividně nebyl. Jeden z policistů zavolal vysílačkou na ústředí, aby za námi poslali záchranku.

Víc se nedalo dělat. Otřel jsem si kapesníkem tvář a narovnal záda, a tu jsem si povšiml, s jakou krutostí z muže udělali nedobrovolného zvoníka. Až potud jsme se domnívali, že jeho kotník vězí ve smyčce lana. Nyní jsme viděli, že lano prochází nohou. Třeštili jsme zrak na to, jak se na vnější straně pravého lýtka ztrácí v ošklivé ráně, otvoru mezi kotníkem a Achillovou šlachou, a hrozivě vydouvá kůži a tkáň. Na druhé straně provaz vycházel ven jako nit provlečená uchem jehly. Zajišťoval ho dvojitý uzel. Rána skoro nekrvácela, ale okolí až po holeň rychle nachovělo a tu a tam vyvstávaly modré skvrny.

Venku zakvílela houkačka, na schodech zadupaly boty a objevili se ošetřovatelé v červených kombinézách. Bylo vidět, jak je pohled na zranění překvapil, ale beze slova naložili muže na nosítka, připoutali ho řemeny a snesli po příkrém schodišti.

Sdělil jsem policistům své podezření: někdo oběť rozhoupával až do našeho příchodu a pak rychle zmizel, byl jsem přesvědčen, že pachatel musí být nablízku. Prohledali jsme okolí zvonu v osmihranném nástavci věže a po žebříku vylezli až do kónického podkroví. Potom jsme rozevřeli okenice, abychom zjistili, zda se někdo neskrývá na římse po obvodu věže. Byla však zešíkmená, udržela by se na ní leda opice. Mé přesvědčení neobstálo, ale pocit, že nejsme ve věži sami, mě neopustil. Policisté si zapsali pár poznámek a odešli, na protokol nespěchali, znali mě jako bývalého